Yrittäjät

Ammatillinen koulutus ja reformin tavoitteiden toteutuminen

K 19/2023 vp Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2023
Eduskunnan tarkastusvaliokunta 7.3.2024
Asiantuntija-lausunto, Suomen Yrittäjät, koulutuspolitiikan asiantuntija Mikko Kinnunen

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA

Suomi on pienten yritysten maa

Yrittäjät

Suomessa on noin **440 000** toimivaa yritystä*

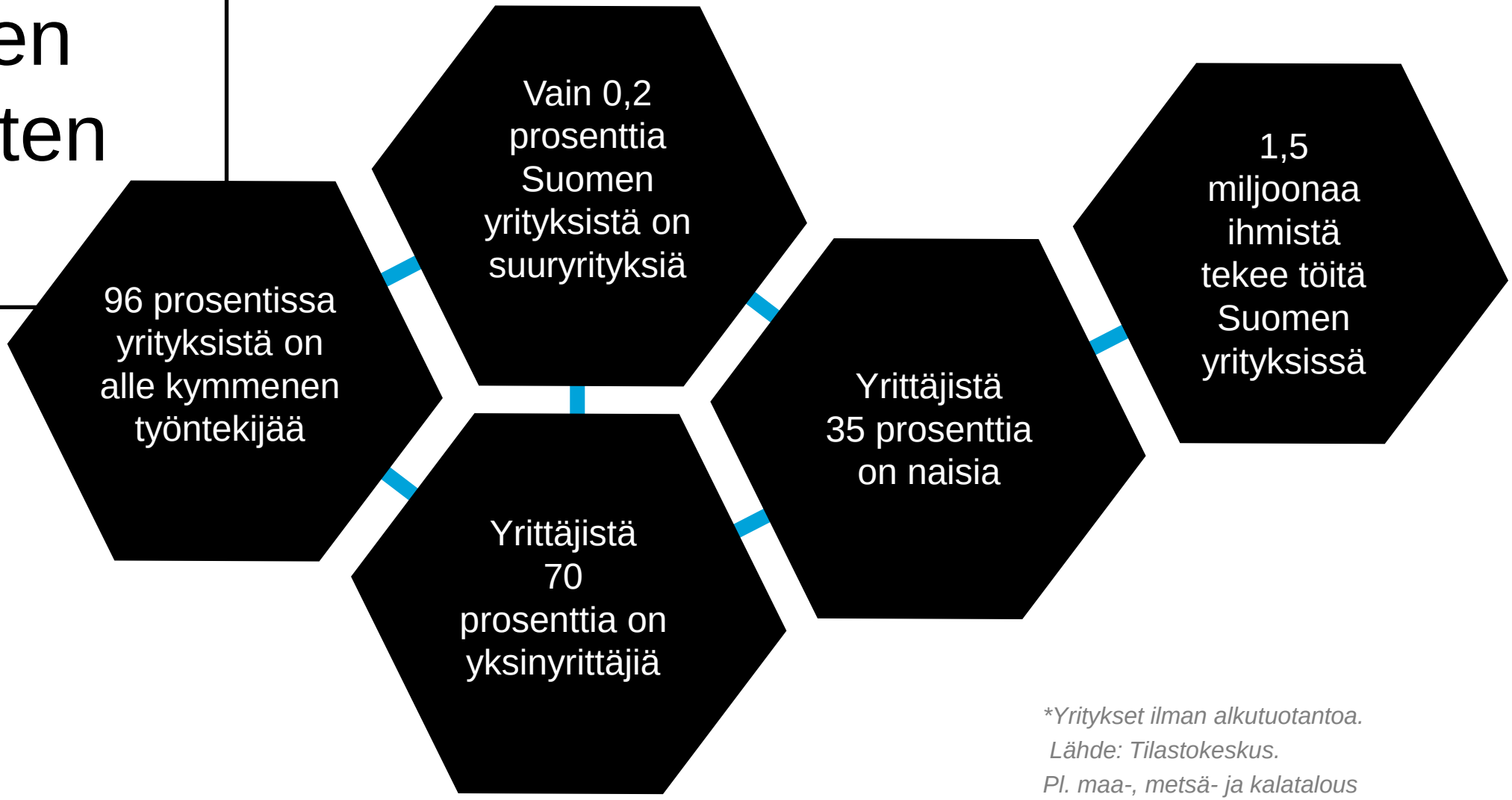

**Yritykset ilman alkutuotantoa.*
Lähde: Tilastokeskus.
Pl. maa-, metsä- ja kalatalous

Uudet työpaikat syntyvät pk-yrityksiin

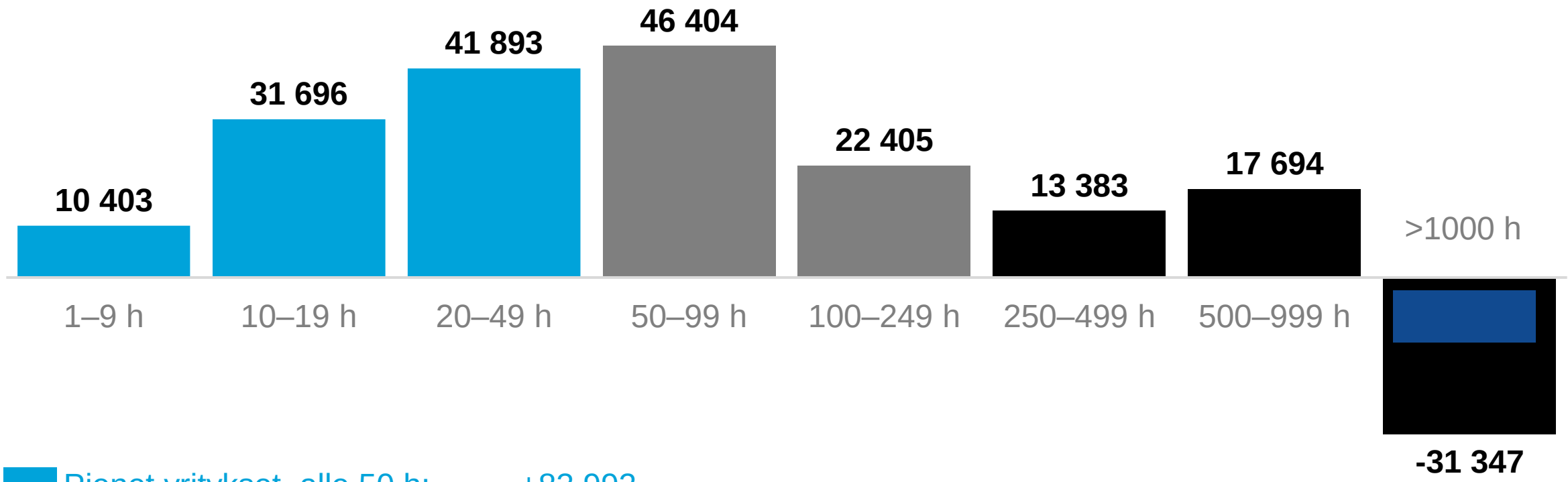

Pienet yritykset, alle 50 h: +83 992

Keskisuuret yritykset 50–249 h: +68 809

Pk-yritykset: +152 801

Suuryritykset 250– h: -270

Suuryritykset: -270

Lähde: Tilastokeskus. Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2021.
Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa-, metsä- ja kalatalous.

Onko yrityksellä ollut vaikeuksia löytää osaavaa työvoimaa?

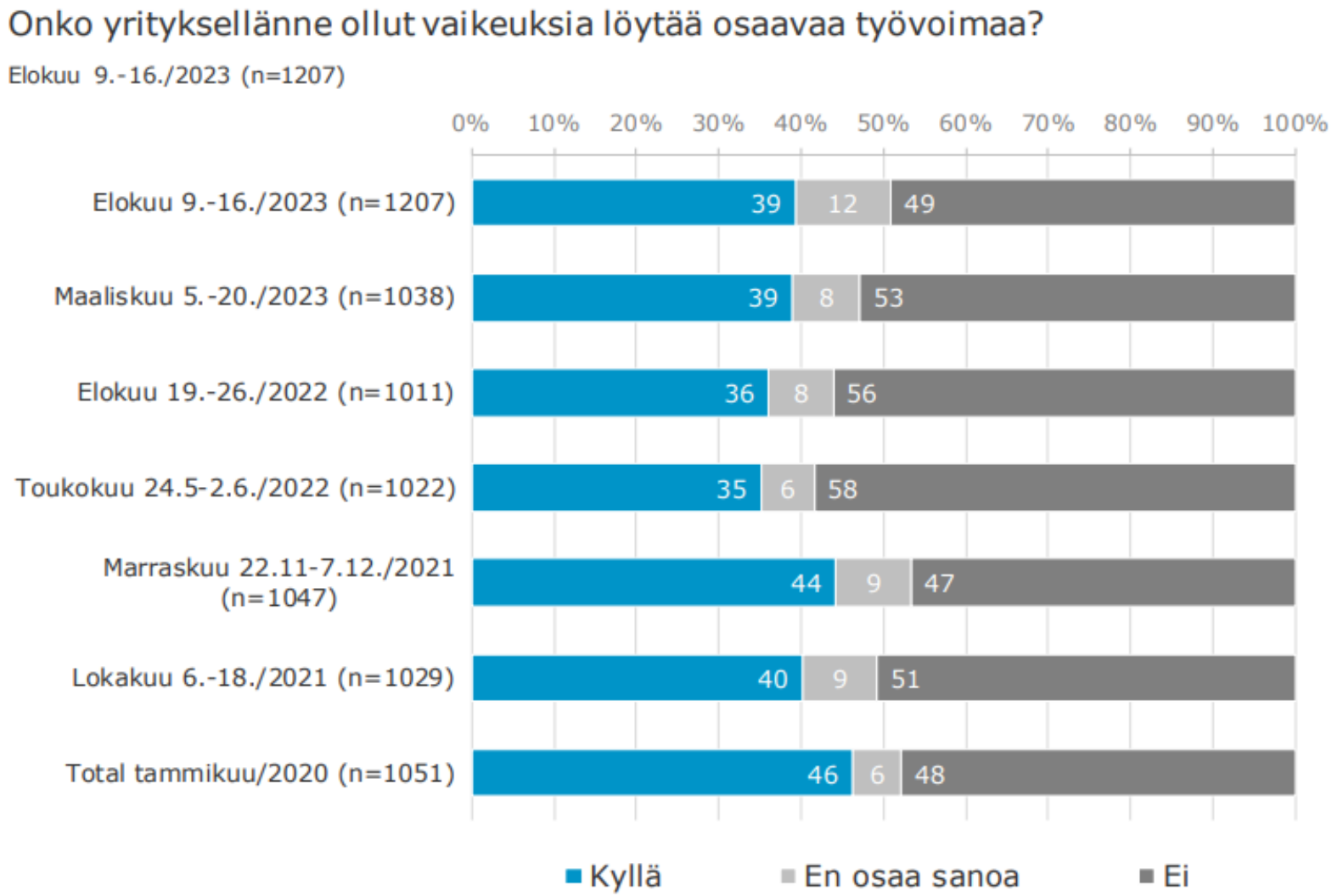

Osaavan työvoiman puute rajoittaa kasvua

- Reilusti yli puolet (58%) yrityksistä kokee osaavan ja yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan kasvua ainakin jossain määrin.
- Joka kuudes yritys kokee tämän tekijän kasvun merkittävänä esteenä.
- Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan esteeksi.

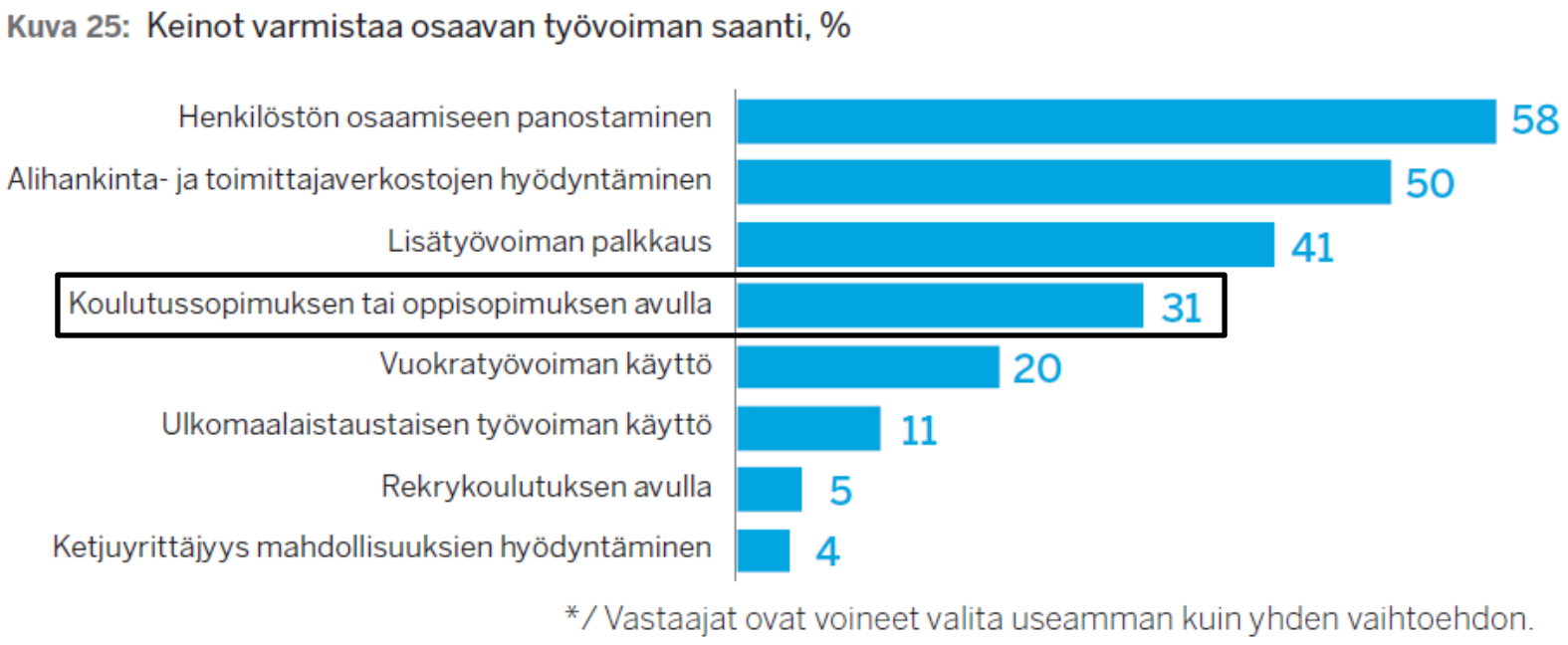

Pk-yritysbarometri kevät 2023

Yrittäjyys kiinnostaa nuoria

Yläkoulu ja toinen aste

Voisin toimia yrittäjänä **40%**

55% toivoi, että koulussa kerrottaisiin lisää työelämästä

Yläkoulu

Yrittäjyys on mahdollista tulevaisuudessa **44%**

34% koki, että koulu tarjosi riittävästi tietoa yrittäjyydestä

Nuorten tulevaisuusraportti 2023 Talous ja Nuoret TAT

Ysimittari, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
Ysimittari-tutkimus: pojat ovat tyttöjä innokkaampia yrittämään, myös perhetaustan vaikutus on merkittävä - YES ry (yesverkosto.fi)

Yrittäjyyskasvatus on tulevaisuuden tekemistä yhdessä

- katse ulkoisesta yrittäjyydestä sisäiseen yrittäjyyteen
- yrittäjämäisiä valmiuksia ja tulevaisuuden perustaitoja
- työelämäopetusta
- Kokeilevaa kulttuuria
- tulevaisuusajattelua
- laaja-alaista yleissivistystä
- sydämen sivistystä

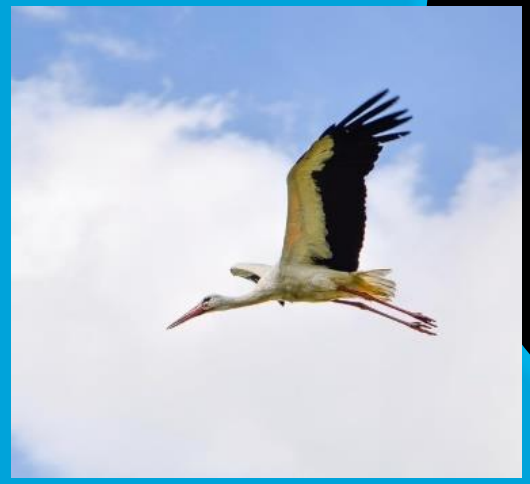

”opitaan elämänhallintaa ja itsen johtamista, verkos-toitumista, aktiivisuutta, riskin ottamista ja innovatiivisuuden taitoja”

(Mononen-Batista Costa, 2016; 2021)

Yrittäjät

Ammatillisen koulutuksen tulee huolehtia, että kaikki kynnelle kykenevät saadaan koulutuksen ja kuntoutuksen kautta töihin

- Nopean työllistymisen reitti
- Osaamisen päivittämisen reitti
- Alkavan yrittäjän reitti
- Vahvan tuen reitti

Rahoitusmallin tulee ohjata työllisyyteen ja jatko-opintoihin

Ammatillisen koulutuksen tulee tarjota tulevaisuuden työelämässä tarvittavaa osaamista ja ammattitaitoa.

Tuloksellisuutta painottava rahoitusmalli kannustaa koulutuksen järjestäjää toteuttamaan koulutusta ammatteihin, jotka työllistävät.

Yrittäjägallup (2023): reilulla kolmanneksella (37%) yrityksistä on vaikeuksia löytää osaavaa työvoimaa.

Osaamisen täydentämiseen ei tarvita kokonaisia tutkintoja - tutkinnon osa suoriterahoituksen perusteeksi.

Aikuisten jatkuva oppiminen toteutuu parhaiten ammattitutkintoina, erikoisammattitutkintoina, tutkinnon osina ja pienempinä osaamiskokonaisuuksina.

Opiskelijoiden riittävä perusosaaminen ennen koulutussopimusta

Yrittäjägallup (2023): 30 % pk-yrityksistä on ollut ammatillisen koulutuksen oppilaita koulutussopimuksella. Heistä 61 % oli tyytyväisiä oppilaitoksen ohjaukseen ja neuvontaan.

Alle puolet (48 %) yrityksistä tyytyväisiä opiskelijoiden työelämävalmiuksiin ja perustaitoihin. Yrittäjän aikaa menee liikaa opiskelijan opettamiseen.

Maahanmuuttajien tulee voida osoittaa osaamisensa myös englannin kielellä.

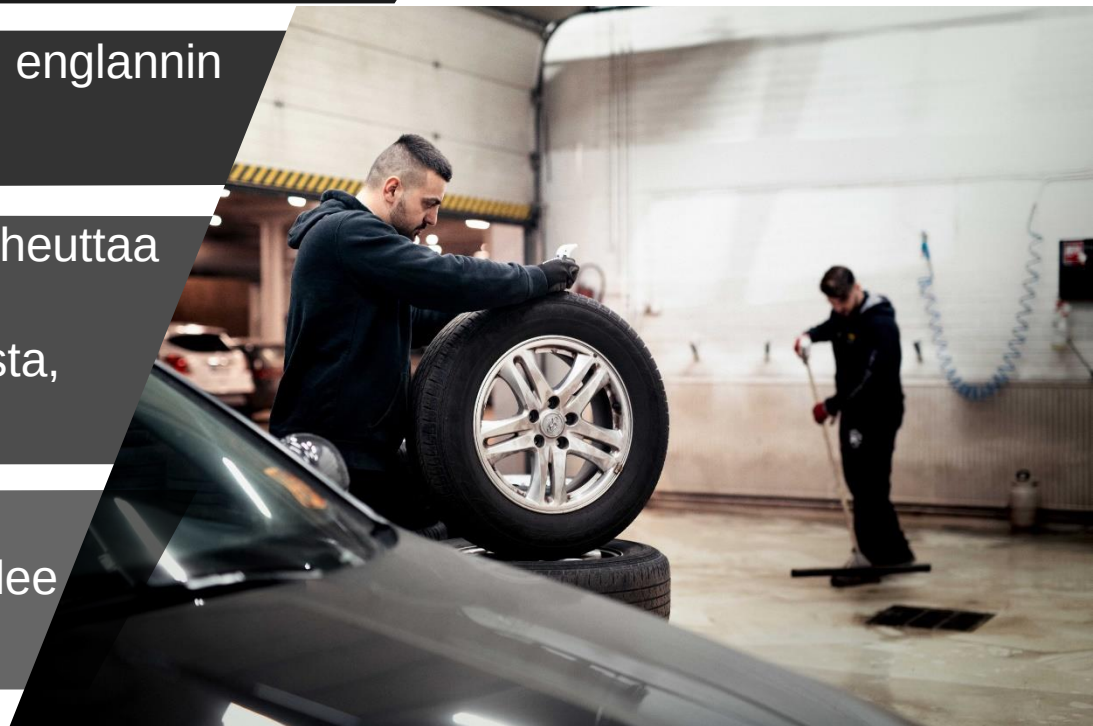

Pula työelämän oppimispaikoista hidastaa etenemistä ja aiheuttaa opintojen keskeytyksiä. Pula johtuu yritysten pienuudesta, yksinyrittäjyydestä, opiskelijoiden perusosaamisen puutteista, työmarkkinatilanteesta ja ohjausosaamisen puutteista.

Oppilaitosten aidot työelämälähtöiset oppimisympäristöt tulee hyväksyä ammatillisen koulutuksen näyttöpaikoiksi.

Oppisopimuksen koulutuskorvaus kuntoon

Oppisopimus voi olla jollekin nuorelle ainoa toimiva tapa oppia työtä tekemällä, hankkia ammattiosaaminen ja suorittaa ammatillinen tutkinto. Se on keino ehkäistä syrjäytymistä ja koulupudokkuutta.

Yrittäjägallup (2023): Vain reilu puolet (58 %) yrityksistä on saanut koulutuskorvausta. Vain kolmasosa (31 %) yrityksistä tyytyväisiä korvaukseen. Säädetään oppivelvollisten kohdalla velvoittavaksi!

Oppisopimuksen viikkotyöajan laskeminen 25 tunnista 20 tuntiin mahdollistaa osa-aikaisten ja osatyökykyisten opinnot, palvelee myös yrittäjän oppisopimusta.

Oppisopimusopiskelijan palkka tulee porrastaa osaamisen kehittymisen mukaan. Palkka ei saa vaikuttaa perheen harkinnanvaraisiin tukiin.

Yrittäjyyden muutos haastaa ammatillisen koulutuksen katsomaan tulevaisuuteen

Yrittäjät

Yrityskenttä uudistuu. Maahanmuuttaneiden yrittäjien määrä kasvaa. Yrittäjät ikääntyvät, jatkajia puuttuu. Työnantajayrittäjien määrä vähenee. Yksin ja verkostossa yrittäminen kasvaa. Yrittäjän ja palkansaajan raja hämärtyy.

Työtä tehdään monessa paikassa, diginomadit.
Kansainvälistyvien pk-yritysten määrä kasvaa.
Ympäristöhaasteet ja digitaalisuus haastavat monella alalla.
Jatkuva osaamisen kehittäminen on ratkaisevaa.

Tarvitaan hyvät perustaidot ja yleissivistys,
taitoa ja halua oppia koko ajan uutta työn ohessa,
valmius sitää epävarmuutta ja muutoksia.

Yrittäjämäiset valmiudet (empatia, sivistys, kestävyys, digitaidot, yrittävä asenne) ovat tulevaisuuden perustaitoja.

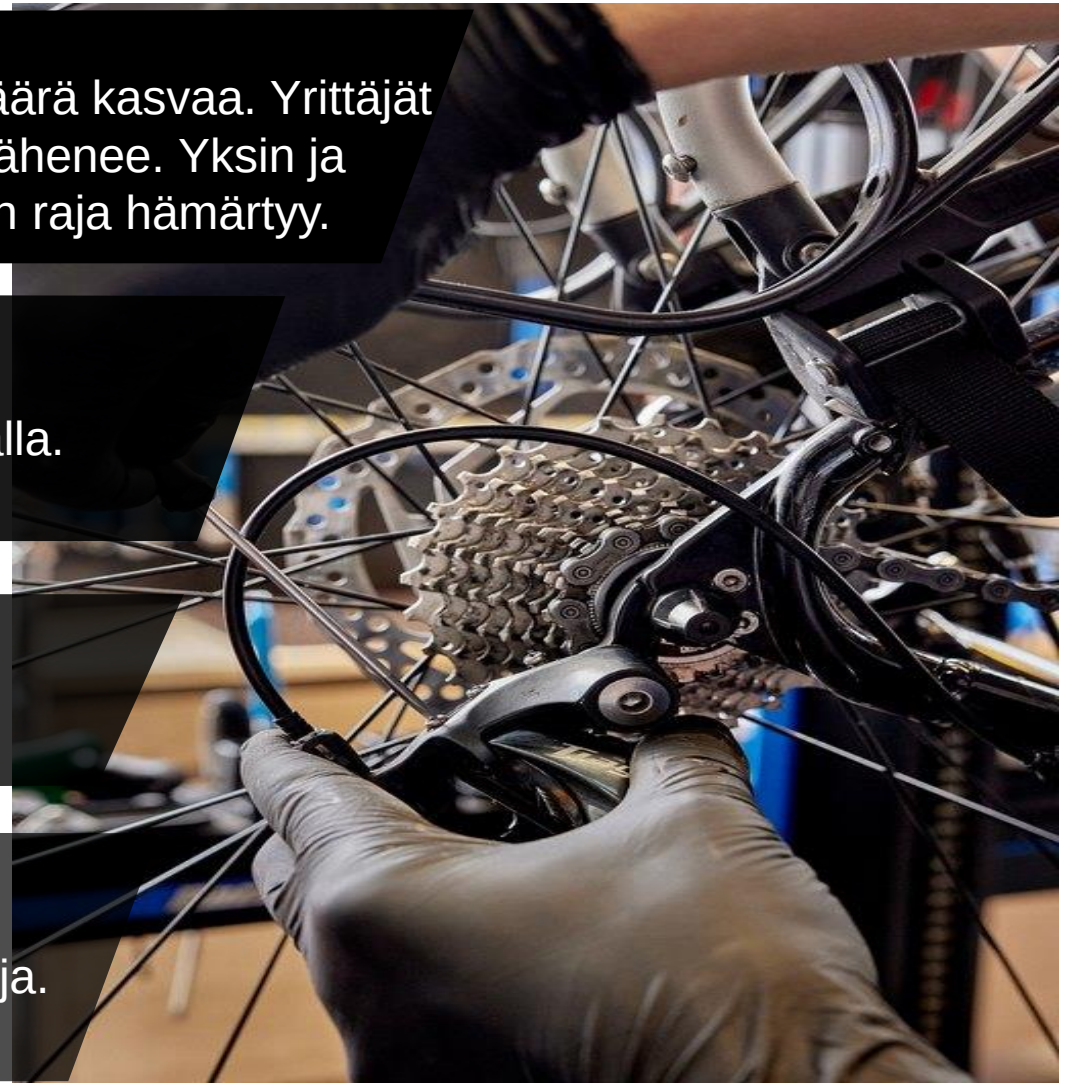

Yrittäjät

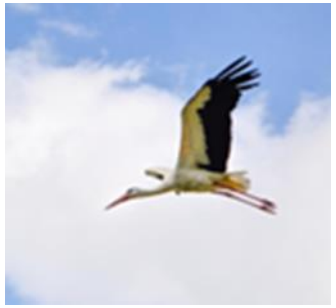

Sivistynyt, osaava ja yrittävä Suomi voi menestyä ja huolehtia kansalaisistaan.

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA